
Má dnes vůbec smysl jít na vysokou?

Má dnes vůbec smysl jít na vysokou?

19.3.2012 Ona DNES Strana 32 Publicistika, autor: Radka Wallerová

Magistrů a bakalářů mezi námi valem přibývá. Bohužel stoupá také počet těch, kteří navzdory titulům nemohou najít práci. Dílem proto, že jich je prostě moc, dílem proto, že kvalita jejich vzdělání není nejlepší. Kam tedy poslat dítě na studia? A má to rodič vůbec udělat?

Sedmnáctiletý Matyáš, syn mé známé, považuje to, že půjde na vysokou, za jasnou věc.

Jeho matka má vysokou rovněž, otec sice ne, ale přiznává, že to byla spíše jeho lenost, proč se na ni vykašlal po dvou semestrech studia. „Matyášova generace, tedy zejména jeho pražští spolužáci a kamarádi, pokládá to, že se po střední škole jde na vysokou, za normální. Když jsem byla na střední já, nebylo tomu tak. Tehdy se to bralo tak, že ani gymnazisté nešli všichni, u některých bylo jasné, že nemají šanci. Ale školy, o nichž Matyáš uvažuje, mě děsí,“ přiznává jeho matka Blanka.

Mladík totiž počítá s nějakou ze škol, na něž vidí reklamu na zdech v metru či na zastávkách MHD. „Mluví o školách, kde se vyučuje ekonomie a právo najednou, případně o škole pro manažery, představuje si, že bude pracovat někde v marketingu nebo že si prostě založí svou firmu a to, co bude umět ze školy, v ní využije. „Jenže tyhle školy jsou vesměs placené a navíc jich je spousta, vůbec nevím, jak se v nich vyznat. Když jsem o vysoké uvažovala já, řešilo se nejvýše to, zda jít na práva či medicínu do Prahy nebo do Brna a za metu se považovala také pražská filozofická fakulta,“ vzpomíná Matyášova matka.

Jenže tak to dneska je - na vysoké školy skutečně míří většina každého populačního ročníku. Dávno tam nechodí jen gymnazisté, ale také mnoho studentů z průmyslovek, obchodních akademií a dokonce z učilišť s maturitou, což dříve bylo krajně neobvyklé. Celkem se na tento typ studia hlásí šedesát procent všech maturantů a naprostá většina z nich nakonec někam skutečně nastoupí.

Je sice pravda, že doporučení, aby tolik lidí mělo vysokou školu, pochází od Evropské unie, jelikož se má za to, že západní státy mohou například v konkurenci se silící Asií uspět například díky stále většímu vzdělání společnosti. Jenže se mimo jiné počítalo s tím, že přibude například studentů bakalářských oborů, které měly být daleko více zaměřeny na praxi. A to se zatím neděje, zdejší bakaláři se nadále učí především teorii.

Studují navíc i mnozí ti, kteří kdysi vysokou školu vzdali nebo se o ni ani nepokusili. Mnozí z adeptů míří právě na školy soukromé, podobné těm, o kterých byla řeč výše. Důvody k tomu mají v zásadě dva: jedním z nich je fakt, že na veřejných vysokých školách není tolik míst, druhým pak je ten, že mnohé soukromé školy jsou jednodušší. A to navzdory tomu, že mají akreditace opravňující k poskytování vysokoškolského vzdělání, i navzdory tomu, co o nich tvrdí jejich zřizovatelé i někteří studenti. Byť ne všichni.

„Když mi odrostly děti, rozhodla jsem se, že si konečně dodělám vysokou školu, které jsem kdysi kvůli rodině a práci nechal,“ popisuje čtyřicetiletá Dana z Prahy. Přihlásila se proto na dálková studia ekonomie na privátní škole a sama přiznává, že byla příjemně překvapená, jak lehké to nakonec bylo. „Lezlo mi to sice do hlavy obtížněji než kdysi, ale jinak bych to přirovnala spíše k učivu na gymnáziu než na univerzitě, kterou jsem kdysi zkoušela studovat a rozhodně to tehdy bylo časově náročnější,“ míní žena, která se od loňska pyšní titulem magistr. Podobná dálková studia nabízí navíc i mnoho veřejných, a tedy bezplatných vysokých škol. Pro studia se Dana nerozhodla jen proto, aby snad zahnala nudu, ale doufá, že by si díky titulu mohla časem finančně polepšit na úřadě, kde pracuje. „Vyhovovalo mi, že za studia platím, jednak mě to donutilo školu dodělat, a navíc jsem měla pocit jako klient, kterému škola prostě vyjde vstříc,“ říká žena, již například s pracemi do školy pomáhali její dva dospívající synové.

Lidí v podobné situaci jako ona je mezi studenty docela dost, protože kvůli lepším penězům si krom úředníků doplňují školy také učitelé, policisté či zdravotní sestry.

STAČILA BY TŘETINA

Převedeno na řeč čísel, v Česku je celkem sedm desítek vysokých škol, z toho dvě třetiny soukromých. Mimochodem, v Británii, kde žije šestkrát více lidí než v desetimilionovém Česku, je takových škol kolem 130. To by v českých podmínkách znamenalo, že by jich mohla stačit pouhá dvacítká.

Samozřejmě že i v zahraničí existují mnohdy mizerné vysoké školy, které nabízejí studium obskurních oborů. V Česku se však nabídka škol snoubí se zdejší vášní pro tituly před jménem a za jménem, což celou situaci činí ještě

složitější. „Česká společnost je stále osliňována tituly před a za jménem. Česká touha po titulech mi připadá trochu archaická a podle mne musela být i jednou z příčin, které poháněly lidi za urychlenými tituly na západě Čech,“ míní profesor Rudolf Haňka, který působí na Vysoké škole ekonomické i na britské univerzitě v Cambridge a podílel se rovněž na chystané reformě vysokoškolského vzdělávání.

Podobně nahlíží na hon za tituly i psychiatr Cyril Höschl. Podle něj takovým lidem vyhovuje možnost získat titul snadno, mluví dokonce o inflaci vzdělávání, která vede ke znehodnocení titulů. Zmiňuje se také o tom, jak rozdílné mohou být nároky na studenty nejen na běžném vysokoškolském studiu, ale také třeba v pokračovacím doktorandském. Je jasné, že absolventi dvou odlišných přístupů nebudou stejně dobří, jenže doktoři budou nakonec oba - jak to má rozlišit třeba budoucí zaměstnavatel?

Absolventům špatných škol to může být zdánlivě jedno, titul jako titul, jenže ve skutečnosti klesá důvěra vůči všem a klesá tak šance najít třeba práci i pro ty, kdo by na ni skutečně měli.

„Přiznávám, že u nás daleko více funguje osobní doporučení, nestává se, že bychom přijali někoho na běžnou pozici zvenčí pomocí konkurzu, ty si nakonec necháváme pouze na vedoucí místa. Zkoušeli jsme přijímat například copy writery pomocí inzerátu, ale lidé, kteří přišli, neměli šanci uspět, ačkoli za sebou měli třeba marketingová a mediální studia,“ popisuje Tomáš, personalista z jedné mediální agentury. A bere tak naději tomu, kdo si myslí, že s diplomem ze soukromé univerzity někoho ohromí.

MÁM TĚCH ŠKOL MOC

Vysoká škola sama o sobě beztak nikomu práci nezaručí, a to dokonce ani ta kvalitní. Svě o tom ví šestatřicetiletý Martin. „Vystudoval jsem Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy a později také Vysokou školu ekonomických studií, roky jsem pracoval v marketingu a public relations, učil jsem na škole, pracoval v televizi, ale už nějaký čas nemůžu najít práci,“ popisuje anabázi muž, který neustále naráží pouze na brigády či práce na dohodu, protože poté, co vybalí svůj životopis, dozví se většinou to, že má krom příliš mnoha zkušeností také příliš velké vzdělání.

Jinými slovy: rádi bychom vzali někoho, kdo tolik škol nemá, abychom mu nemuseli dávat tolik peněz.

Rozhodující je směr studií, pro který se student rozhodne - pohřichu už několik let letí obory, o jejichž absolventy velký zájem není. Týká se to všelijakých všeobecně ekonomických studií, mediálních a marketingových studií či jde o různé manažerské a podnikatelské obory. Lákají studenty, co to dá - je pro ně výhodné jich mít hodně, protože studenti platí (standardem je třicet tisíc korun za semestr), ale navíc za ně tyto školy dostávají dalších téměř třicet tisíc na hlavu coby státní příspěvek.

KVALITA ŠKOL ZA MOC NESTOJÍ

Mnohé z dnešních univerzit je možné studovat především dálkově, přičemž za studiem se občas jezdí do poněkud zapadlých měst. Důvod? Zatímco všechny obory v hlavním sídle musí projít akreditačním procesem, který kontroluje úroveň studia či třeba přednášejících, poboček už se toto pravidlo netýká. „V podobných případech se stává, že se škola už nedrží toho, na co získala akreditaci, obory se rozměňují, chybějí kvalitní učitelé,“ říká k tomu předsedkyně akreditační komise Vladimíra Dvořáková.

Výčet předmětů spíše než vysokou školu občas připomíná rozvrh hodin na obchodní akademii. K vysokoškolskému studiu však patří i semináře, různé projekty, práce s literaturou - nic takového však mnohé z poboček škol a konzultační centra, kam studenti jezdí pouze vykonávat zkoušky, nenabízejí. Ani to po studentech nechtějí. Navíc se podobná kritika nemusí týkat jen škol soukromých, stačí připomenut případ plzeňských práv, která dávala tituly mnohdy za hodně podivných okolností a momentálně nepřišla o akreditaci jen díky zásahu ministra školství Josefa Dobeše.

BUDE ZE MĚ HUMANISTA

Zaměstnavatelé přitom baží po lidech, kteří jsou kovaní v technických oborech, jsou špičkou v IT technologiích a podobně. Jenže do jejich studia se chce málokomu, přestože podobné školy často berou dokonce bez přijímaček. Není divu - první ročník často nepřežije až devadesát procent kandidátů. Tyhle školy jsou prostě často hodně těžké.

Stačí se podívat na průzkum mezi loňskými maturanty, který provedl server Jobs.cz. Pětina jich chtěla studovat ekonomii a management, další pětina humanitní a společenské vědy, teprve na třetím místě se ocitla technika a informatika, na niž si pomyslel každý desátý, podobě jako na medicínu či právo a veřejnou správu. Například o zemědělství jako o oboru studia uvažovala sotva čtyři procenta maturantů a ani jazyky nebyly zrovna tahákem.

„Některé soukromé vysoké školy bych na místě státu okamžitě zrušil, dalším bych sebral peníze,“ uvedl nedávno pro server Aktuálně.cz Pavel Juříček, majitel společnosti Brano, která se zabývá výrobou dílů pro automobilky. Podle něj v Česku většina ze soukromých škol slouží jako instituce na vysokoškolské diplomy za nic.

Jenže nezájmu o technické obory předchází odklon od nich už na školách středních, stát sám nenápadně roky podporoval především humanitní studia, nejspíš i proto, že vychovat gymnazistu je paradoxně levnější než investovat do dobrého absolventa průmyslovky nebo kvalitního učiliště.

Ostatně právě kvůli obavě z budoucího hledání práce se rozhodla jedna moje kolegyně přistoupit k výběru škol pro syna zcela pragmaticky.

Vysokou školu pro svoje dítě vybírala tak, že si vyhledávala procento uplatnění z jednotlivých oborů.

Samozřejmě že nejsou všechny soukromé či dálkově studované obory tak špatné, problém je však v tom, že člověk zvenčí má jen malou šanci poznat, jak kvalitní je škola, na kterou chce poslat své dítě. Rozhodně se však mohou řídit zdravým rozumem alespoň při volbě studovaného oboru.

Ministerstvo školství se ve věci zrovna dvakrát neangažuje, takže nejspíš ještě potrvá roky, než se podaří skutečně efektivně kontrolovat kvalitu škol tak, aby ty mizerné zanikly, protože už o ně nebude zájem.

DNES STUDUJÍ I TI, KTERĚ KDYSI VYSOKOU VZDALI NEBO SE O NI ANI NEPOKUSILI Jak to je se školným? O tom, že se v na vysokých školách v Česku zavede školné, se mluví už nějaký čas. Školné se dokonce objevilo v programovém prohlášení vlády, která nastoupila v roce 2010, není to tedy nápad současného ministra Josefa Dobeše - na něm však bylo, jakou podobu školné bude mít a také, jak ho dokáže obhájit před ostatními ministry, poslanci a samozřejmě i před studenty a jejich rodinami. A to se moc nedaří. Původně se mluvilo o tom, že půjde o odložené školné -banky by na něj studentům pod záštitou státu půjčovaly a ti by ho vraceli až poté, co by začali pracovat. To už se v žádném případě nestihne připravit. Dobeš proto nyní přišel s tím, že školné zatím nebude, místo něj by se mělo platit na začátku každého semestru zhruba dvoutisícové zápisné, více by platili jen ti, kdo by překročili délku studia. **MÁTE JEN MALOU ŠANCI POZNAT, JESTLI VYSOKÁ ŠKOLA MÁ ÚROVEŇ, NEBO DÁVÁ TITULY SKORO ZADARMO**

Hříchy ministra školství Josefa Dobeše

Ministr za Věci veřejné přišel do školství s velkým elánem a spoustou nápadů, co a jak zavést či změnit. Některé byly jeho vlastní, některé nápady mu zbyly od jeho předchůdců či s nimi přišla přímo vláda. Bohužel se však ukázalo, že ministr často prezentuje věci, které nejsou nijak promyšlené či projednané. Co se mu příliš nepovedlo?

EVROPSKÉ DOTACE Ministr rozprášil odbor, který je měl na starosti, takže se jejich čerpání víceméně zastavilo. Poté začal pro změnu prosazovat projekty Okno a Sport, které byly předražené a Evropská komise tok peněz kvůli špatné kontrole pozastavila. **STÁTNÍ MATURITA** Projekt, kvůli němuž Dobeš halasně dával hlavu na špalek, zdědil po svých předchůdcích. Nakonec jej dokázal spustit, ale s velkými obtížemi. Nicméně za to, že se například nevyhodnocují digitálně, Dobeš nemůže, smlouvy na několik let byly uzavřené ještě před jeho nástupem. **PLOŠNÉ TESTOVÁNÍ V 5. A 9. ROČNÍCÍCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL** Sporný projekt, který na jedné straně může snížit prohlubující se rozdíly v kvalitě vzdělávání mezi jednotlivými školami, na druhé straně však hrozí, že se do škol plíživě vrátí jednotné osnovy a biflování. **REFORMA VYSOKÝCH ŠKOL** Je potřeba, ale problémem je způsob, jakým ji Dobešův úřad prezentuje. Kritiku vzbudil také nápad odebrat některé pravomoci akademickým senátům a předat je novým institucím - radám vysokých škol. Studentům vadí, že by přišli o velkou část vlivu na chod škol. Je navíc potřeba zabývat se rozbujelou sítí mnoha studijních oborů, které neodpovídají nárokům vysokoškolského studia. **REFORMA REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ** Ministr chce, aby ve třídách nebylo méně než pětadvacet žáků. Pokud by obec i nadále méně naplněnou školu chtěla, musela by na ni doplácet ze svého. To vadí městům a obcím, kde hrozí, že spousta škol zanikne. **CO SE NEŘEŠÍ** Problémem školství je také mizerná výuka jazyků nebo nedostatek školních psychologů, obojím se Dobeš chtěl zabývat, zatím se však mnoho neděje.